

27.03x19.13	1	עמוד 15	ידיעות אחרונות - 7 לילות	02/02/2024	89120830-1
יה האלוהית - מאת דנטה הנווד לזמנים אחרים - מאת גור ז - 25910					

פרסקו של פטררקה מאת אנדראה דל קסטאנו בגלריית אופיצי

גשמית. שנית, יחסו לנצרות מורכב מאוד וניכר כאן בתרגומים מתוך יצירתו 'הסוד', שהיא דו־שיח בדוי בין פטררקה לאוגוסטינוס (מאבות הכנסייה בן המאות ה־4 וה־5). אוגוסטינוס מנסה להניא את פטררקה מהתמכרותו ל"אהבה ותהילה", כלומר מיסודות חייו, אהבתו האפלטונית המפורסמת ללאורה ויצירתו. ובמושגים אחרים: מנסה להטות את המארוס ומהאני. פטררקה מתגונן: "דע לך, כי אהבתי את נפשה יותר מאשר את גופה". אך אט־אט נראה שמנצח אוגוסטינוס ומניא את פטררקה מ"אהבת דברים בני חלוף!"

משעשעת ונחוצה גם היום היא התוכחה של פטררקה נגד פילוסופים עמוסי ז'רגון ובל־תי מובנים לזולת וכנראה גם לע־צמם. "נכון הוא מה שאריסטו אומר בחלק הראשון של המטאפיזיקה שלו, שאותו הם אוהבים אך לא מבינים: הסימן של היודע והבלתי יודע הוא היכולת ללמד [...] ללא ספק, אמינות כזו [היכולת ללמד] מבוססת על בהירות ההבנה והידיעה". ●

היצירה עצמה, בקיצור. אנושית ומודרנית בתכ־לית היא גם הכרותו של פטררקה שחשש מלהיות מושפע מראנטה ולכן רחה את הקריאה בו.

באחד המכתבים שמתורגמים כאן (ומדוי בר, חשוב להדגיש, ב'אנר ספרותי של מכתבים מקובצים), מכתב מפורסם המתאר שיטוט בחורי־בות רומא, כותב פטררקה כך לנמענו: "דנו רבות בכתבים היסטוריים, ונראה היה שהחלוקה בינינו היא כדלקמן: אתה מומחה גדול יותר לחדשים שבהם, ואני מצטייר כמומחה גדול יותר לעתי־קים. נכנה עתיק כל מה שקדם ברומא להערצה ולסגירה לשמו של ישוע המשיח על ידי הקיסרים הרומיים, ומה שאירע מאז ועד זמננו הוא בחזקת חדש". ההשתמעות הא־נוצרית אצל פטררקה היא מעודנת: הוא מחבב את הכתבים שקרמו להשפעת ישו. היא בהחלט לא חזיתית, קרי לא אנטי־נוצרית, גם לא בסתר ליבו. פטררקה הוא נוצרי מאמין. אגב, ראו את האלגנטיות שבררך הארץ של פטררקה שכותב "אתה מומחה... ואני מצטייר כמומחה".

כאמור, פטררקה של המבחר הזה שונה מאוד מבן זמנו וידידו בוקאצ'ו. סיפורים רבים מ־100 הסיפורים שב'דקאמרון' עוסקים באהבה גשמית, מינית, ועושים זאת באופן מפולפל ביותר, בוטה ביותר. כמו כן, כתיבתו של בוקאצ'ו גובלת באנטי־דתיות־נוצרית חד וחלק, מדהים לקרוא באיוו שנאה כותב בוקאצ'ו על הממסד הדתי הנוצרי. דרכו של פטררקה (שמעיר כאן בפטרונות לבוקאצ'ו על הזימה ב'דקאמרון': "ואם נתקלתי במשהו גדוש זימה יתר על המידה - הרי שהוא ייסלח לך מפאת גילך הצעיר") שונה בכמה מובנים.

ראשית כל, גם האהבה שהוא כותב עליה בשיריו היא בפירוש לא אהבה

הישארות נפש בספרות

קובץ התרגומים מכתביו של פרנצ'סקו פטררקה מצליח להנגיש מחדש את אחד ממבשרי הרנסנס האיטלקי ואבי ההומניזם

נווד לזמנים אחרים: מבחר כתבים //
פרנצ'סקו פטררקה (בעריכת: גור זק)
תרגום: עמינדב דיקמן, נתן רון, גור זק,
אברהם ארואטי (מאגנס) 305 עמ'

פטררקה (1304-1374) ירוע כאחד מאבות השירה הלירית המודרנית, ככותב סונטות

גדול שהשפיע על גדולי השירה שבאו אחריו. לכל אלה אין מקום בקובץ המעניין מאוד שלפנינו. זהו מקבץ של תרגומים מכ־

תביו הלטיניים של פטררקה, לא אלה הכתובים באיטלקית, כשיריו, והם בעלי חשיבות רבה לא בתולדות השירה, כי אם בתולדות התרבות במזרח התיכון. זאת על שום היות פטררקה "אבי ההומניזם", כפי שמציין העורך גור זק בהקדמתו המעניינת. ה"הומניזם" היה תנועת שיבה לתרבויות יוון ורומא, אחרי הפסקה ארוכה

הקריאה בקובץ קולחת, הודות לפטררקה ולמתרגמיו העבריים. יש דבר מה מרגש באינטימיות הזו שנוצרת עם כותב בחלוף 700 שנה

של ימי הביניים, והיווה הקרמה לרנסנס ולמודרניות בכלל. זק מרגיש באופן מועיל שמשמעות ההומניזם במאה ה־14 אינו זהה למשמעותו במאות ה־18 וה־19 (אז גם החלה המילה להיות בשימוש). אז הוא פורש כחילון, הצבת האדם במרכז, אמונה בקרמה ובמרע וכו'. ואכן, כפי שאטען תכף, מה שמייחד את הקובץ הזה, בניגוד למשל לקריאה

ב'דקאמרון' של בוקאצ'ו, בן זמנו וחברו של פטררקה, הוא דווקא היעדר הרדיקליות שלו ורצונו לשלב בין ערכי הנצרות למורשת יוון ורומא. הערת אגב: בניגוד לתקופת הנאורות, היריב המר שניצב מול ה"הומניזם" כיום דווקא אינו הרת כי אם תפיסות מרעיות או תפיסות אידאולוגיות המבוססות לכאורה על המרע ומציעות תמונת עולם ואדם מטריאליסטית ודרוקטיבית.

הקריאה בקובץ קולחת, הודות לפטררקה ולמתרגמיו העבריים. יש דבר מה מרגש באינטימיות הזו שנוצרת עם כותב בחלוף 700

אריק גלסנר

שנה, אותה צמרמורת שחש הקורא במונטן השולח רדישת שלום לקוראו במורד הדורות (ושכתב 200 שנה אחרי פטררקה). אכן, יש הישארות נפש בספרות. כך הרבר בווראי בקטעים הרגשיים הטעונים שיש כאן, כמו במכתב מ־1349, אחרי מגפת הדבר הנוראה של 1348, "המוות השחור": "מתי אי פעם נראה או נשמע דבר כזה? באילו מספרי ההיסטוריה ניתן לקרוא על בתים שהתרוקנו, ערים שנעלמו, אווירי כפר שננטשו, שדות זרועי גוויות?" ולהב־דיל, קם ומתחיה לנגד עינינו האדם פטררקה במכתב נפתל לבוקאצ'ו, שהעריך את דאנטה בן הדור הקודם, ובו ניכר שפטררקה מתחבט ברגשי יריבות וקנאה יחד עם הערכה ומחלוקת כנות ביחס למחבר 'הקומדיה האלוהית'. "האמן לי, דבר אינו רחוק יותר או עלום ממני מאשר הקנאה". ופטררקה מור־סיף הערה חשובה לכותבים בכל הדורות, הערה פיקנטית גם אם אינה כנה לחלוטין, ומעוררת הש־ראה בחלקה הכן: "גם אם התהילה המושגת על ידי הראויים לה מעוררת את כוחות היצירה, הסגולה האמיתית עצמה, כפי שמקובל על הפילוסופים, היא היא המדרבנת אותם". הפרס על היצירה הוא